

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง

The participation of People on Buddhist environment management
of the sub-district administration organization, Rayong province

ชญลักษณ์ Sawันดี*

Thanyalak Sawandee

Received: March 5, 2019 Revised: March 26, 2019 Accepted: April 7, 2019

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง 2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางในส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) สนับสนุน การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) และวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เพื่อการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง (Structured In-depth Interview) เก็บข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-

* คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Social Sciences

depth-Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ (Descriptive Interpretation) **ผลการวิจัยพบว่า** 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ด้านการร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการตรวจสอบ ประเมินผลอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง คือ การมีผลประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้องเป็นสาเหตุที่ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมากที่สุด ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ต้องทำมาหากินเพื่อหารายได้จึงไม่สนใจเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม ประชาชนต้องช่วยตรวจสอบดูแลการรักษาทรัพยากรของพื้นที่ที่มีอยู่ การบริหารงานภาครัฐ ภาคประชาชน และเอกชนควรสร้างความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง ต้องรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์อย่างไร และข้อเสนอแนะ พบว่า การสร้างค่านิยมร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ควรปลูกจิตสำนึกในการรักท้องถิ่นและธรรมชาติ การนำหลักธรรมมาใช้ในการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม การเป็นมิตรกับธรรมชาติ จัดโครงการอบรมอาสาสมัครในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วม, หลักสาราณียธรรม, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this research were: 1.to study the level of participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province, 2) to study the comparison of the participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province 3) to study the problems, obstacles and suggestions as the guideline for development to support the participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province. It was the mixed method between the quantitative and qualitative research. For the quantitative research, the population of Phe sub-district administration organization, Rayong province were 18,522 persons by using the Taro Yamane formula and getting the sampling group was 392 persons. The statistics were used for the data analysis through frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D), T-test , F-test , One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference : LSD. and the qualitative research , the tool to collect the data was the structured in-depth interview from 8 key informants and the data analysis by using the descriptive interpretation analysis technique. **The findings of the research as follows:** 1.The participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province . It was at the good level for overall When considered in each side found that the participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province on decision making and work practice were at the good level. For the interest acceptance was at the middle level, and the evaluation was at the good level. 2.The findings of comparison of the opinions to the participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province , classified by personal data such as sex, age, level of education, career and income per month , found that the people who had the differences of sex, level of education , career and income per month, had the opinions to participation of people on Buddhist environment

management of Phe sub-district administration organization, Rayong province differently with significance of statistics at 0.05. 3. The problems, obstacles and suggestions as the guideline to the participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province, found that the people had the opinions expression about the problems and obstacles to the participation of people on Buddhist environment management of Phe sub-district administration organization, Rayong province, to have own interest and friends are the causes of no participation to the local environment management as the most importance, the economic problem so they are not interested in the environment, the people lack of environment understanding. The people must help to examine about natural resources preservation like sea resource, trees etc. The public sector, people and private sector administration should create the cooperation continuously and campaign to see the importance to preserve good environment and have the usefulness to the lives of humans and the suggestions : should create the co-value for environment preservation, should convince the consciousness to love the locality and the nature, should use the principle of Dhamma for living with environment, to be the friendship with nature, to set up the training project for volunteer in environment management systematically, to have the public relations continuously for creating the right understanding of people to see the importance of environment management.

Keyword : Administrative, Sarayaniyadhamma, Sub-District Administration Organization

บทนำ (Introduction)

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเสื่อมลงทั้งปริมาณและคุณภาพ สาเหตุส่วนใหญ่มนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ก่อให้เกิดปัญหาเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกวิธี ไม่เหมาะสม และสิ่งแวดล้อมและยังมีปัจจัยเหตุอื่นๆ อีกมากมายที่ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ฤทธิ์ วัฒนชัย

ยิ่งเจริญ, 2556: 78) องค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง เป็นเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ประกอบไปด้วย 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโนไร่ บ้านตลาดเพ บ้านบนบ้าน บ้านเกาะแก้วพิสดาร บ้านศาลาสังกะสี บ้านต้นลำดวน บ้านสำเภาทอง ตำบลเพเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวชื่อดังมากมายของจังหวัดระยอง ทั้งหาดแม่รำพึง-บ้านก้นอ่าว เขาแหลมหญ้า สวนพฤกษชาติโสภณ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง ทรัพยากรทางธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงและถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแม่รำพึง และเกาะเสม็ดที่เกิดจากผู้ประกอบการปล่อยน้ำเสียลงทะเล โดยไม่มีการบำบัดน้ำเสียก่อน ปัญหาเรื่องการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติทางทะเล ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำลายแนวปะการังโดยไม่ได้ตั้งใจ และเรือประมงที่ใช้เครื่องมือผิดประเภทในการจับปลา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยต้องได้รับความร่วมมือกับทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ ให้กลับมามีความสวยงามอย่างยั่งยืนในที่สุด

แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการร่วมกับคนอื่นกระทำบางอย่าง ด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) เข้าไปช่วยเหลือ (Contribution) และมีความรับผิดชอบ (Responsibility กระบวนการมีส่วนร่วมสามารถออกเป็น 4 แบบ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) 3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมทางพุทธศาสนากล่าวถึงดำเนินชีวิตให้ถูกต้องต่อชีวิตของตนเอง และต่อสภาพแวดล้อม ทั้งทางสังคม ทางธรรมชาติและทางวัตถุ ตามแนวคิดในทางพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคี ให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ 6 ประการด้วยกันซึ่งอยู่ในหมวดที่เรียกว่า “สาราณียธรรม 6” มีความหมายว่าหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกันที่จะเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีอยู่เสมอของสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้น

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองตามหลักพุทธธรรม เพื่อเป็นแนวทางสร้างการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของประชาชนส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และสามารถรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางในส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลักซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองเชิงปริมาณคือประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในการปกครองของการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.36$, S.D. = 0.272)
2. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน, อายุต่างกัน, การศึกษาต่างกัน, อาชีพต่างกัน, รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง แตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ

ที่ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการดำเนินการ ตรวจสอบ ประเมินผล อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับกลาง อีกทั้งยังพบว่าประชาชนยังขาดสำนึกรับผิดชอบ ขาดความร่วมมือร่วมใจเท่าที่ควร ด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจที่ต้องทำมาหากิน ปัญหาที่พักที่ไม่ให้ความร่วมมือ จึงขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการตรวจสอบดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ควรสร้างค่านิยมปลูกจิตสำนึกสำนึกในการรักษาท้องถิ่นและธรรมชาติ โดยนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม เพื่อความก้าวหน้าที่ยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก จำแนกเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับการมีส่วนร่วมของของประชาชนได้ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระดับสูงสุด รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะ

ในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง คือ ควรปลูกจิตสำนึกในการรักท้องถิ่นและธรรมชาติ การนำหลักธรรมมาใช้ในการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม การเป็นมิตรกับธรรมชาติ จัดโครงการอบรมอาสาสมัครในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับเรื่องการสร้าง ความเข้าใจให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาการสร้างค่านิยมร่วมด้านการรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรทำการศึกษาภาวะผู้นำในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนววิถีพุทธ

เอกสารอ้างอิง (References)

ฤทธิ์ วัฒนชัยยิ่งเจริญ. ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมสิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต. กรุงเทพมหานคร:
อักษรเจริญทัศน์, 2556.

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ (The Subdistrict Administrative Organization), ข้อมูล
เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา
<http://www.phe.go.th/index.php?page=contact>, วันที่ 11 มกราคม 2559.

